

บทที่ 3

ภาวะการจ้างงานในอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.1 โครงสร้างประชากรและกำลังแรงงาน

จากการประมาณการโครงสร้างกำลังแรงงานและการมีงานทำ ปี 2540 โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ปรากฏว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 20,571,000 คน โดยจำแนกเป็นกำลังแรงงานจำนวน 11,062,000 คน คิดเป็นร้อยละ 53.77 ของประชากรทั้งหมดของภาค ส่วนผู้มีอายุ 13 ปีขึ้นไปที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานและผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปี มีจำนวน 3,916,000 คน และ 5,593,000 คน หรือร้อยละ 19.04 และ 27.19 ของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

ตาราง 3.1 กำลังแรงงานและการมีงานทำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2540

กำลังแรงงานและการมีงานทำ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประชากร	20,571,000	100
1. กำลังแรงงาน	11,062,000	53.77
1.1 กำลังแรงงานปัจจุบัน	10,126,000	91.54
1.1.1 ผู้มีงานทำ	9,794,000	96.72
1.1.2 ผู้ไม่มีงานทำ	332,000	3.28
- ผู้ไม่มีงานทำที่ออก หางานทำ	23,000	6.93
- ผู้ไม่มีงานทำพร้อมที่จะทำ งานแต่ไม่ได้ออกหางานทำ	309,000	93.07
1.2 กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล	936,000	8.46
2. ผู้มีอายุ 13 ปีขึ้นไปที่ไม่อยู่ใน กำลังแรงงาน	3,916,000	19.04
2.1 ทำงานบ้าน	1,129,000	28.83
2.2 เรียนหนังสือ	1,704,000	43.52
2.3 ยังเด็ก ขรา หรือไม่สามารถทำ งานได้	990,000	25.28
2.4 อื่นๆ	93,000	2.37
3. ผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปี	5,593,000	27.19

ที่มา : ประมาณการโครงสร้างกำลังแรงงานและการมีงานทำปี 2540 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

เมื่อพิจารณากำลังแรงงานปัจจุบันจะพบว่า กำลังแรงงานทั้งสิ้น 11,062,000 คน เป็นกำลังแรงงานปัจจุบันจำนวน 10,126,000 คน คิดเป็นร้อยละ 91.54 และกำลังแรงงานที่รอฤดูกาล 936,000 คนหรือร้อยละ 8.46 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ในส่วนของกำลังแรงงานปัจจุบัน จำแนกเป็น ผู้มีงานทำจำนวน 9,794,000 คน หรือร้อยละ 96.74 และผู้ไม่มีงานทำจำนวน 332,000 คนหรือร้อยละ 3.28 ของกำลังแรงงานปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2539 จากการสำรวจประชากรรอบที่ 3/5239 พบว่า มีกำลังแรงงานรวมทั้งสิ้น 11,266,000 คน หรือร้อยละ 55.17 ของประชากรทั้งหมด กำลังแรงงานปัจจุบัน (2539) จำนวน 11,128,600 คน หรือร้อยละ 98.65 ของกำลังแรงงานรวม แบ่งเป็นผู้มีงานทำ 10,979,000 คน และผู้ไม่มีงานทำ 149,600 คน คิดเป็นร้อยละ 98.66 และ 1.34 ของกำลังแรงงานปัจจุบัน จะเห็นว่า ปี 2540 มีจำนวนผู้มีงานทำลดลงจากปี 2539 จำนวน 1,185,000 คน หรือร้อยละ 1.94 และผู้ไม่มีงานทำเพิ่มขึ้นจำนวน 182,000 คนคิดเป็นร้อยละ 1.94

ในส่วนของผู้ที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานและผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปีมีสัดส่วนเปรียบเทียบกับผู้มีงานทำ ถึงร้อยละ 46.23 ของประชากรทั้งหมดในภาคฯ จากสัดส่วนนี้ ทำให้ทราบภาระพึ่งพิงที่เกิดขึ้น ซึ่งสัดส่วนนี้นับได้ว่าผู้มีงานทำต้องรับภาระในการเลี้ยงดูมากพอสมควร สาเหตุที่สัดส่วนนี้อยู่ในอัตราที่สูงอาจเกิดขึ้นจากการที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในประเทศ หรือร้อยละ 33.94 ของประชากรทั้งประเทศ ดังนั้นอัตราการพึ่งพิงย่อมที่จะสูงตามไปด้วย แม้ว่ากำลังแรงงานของภาคฯจะมีเป็นจำนวนมากก็ตาม ในส่วนของกำลังแรงงานนั้นจะได้พิจารณาเฉพาะในส่วนของกำลังแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะได้พิจารณาต่อไป

3.2 ลักษณะของแรงงานในกิจการอุตสาหกรรม

ลักษณะของแรงงานในกิจการอุตสาหกรรม หรืออุปทานของแรงงานนั้นจะใช้การวิเคราะห์จากข้อมูลของผู้สมัครงานโดยผ่านสำนักงานจัดหางานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วง มกราคม - ธันวาคม 2540 ซึ่งสามารถจำแนกการวิเคราะห์ลักษณะของแรงงานในกิจการอุตสาหกรรมได้ดังนี้

3.2.1 เพศ

ตาราง 3.2 จำนวนผู้สมัครงาน จำแนกตามเพศ

เพศ	ผู้สมัครงาน (คน)	ร้อยละ
ชาย	14,804	46.79
หญิง	16,834	53.21
รวม	31,638	100

ที่มา : ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากตาราง 3.2 จำนวนผู้สมัครงานในปี 2540 รวมทั้งสิ้น 31,638 คน คิดเป็นผู้สมัครเพศชายจำนวน 14,804 คน คิดเป็นร้อยละ 46.79 และเป็นเพศหญิงจำนวน 16,834 คน คิดเป็นร้อยละ 53.21

3.2.2 อายุ

ตาราง 3.3 จำนวนผู้สมัครงาน จำแนกตามอายุ

อายุ	ผู้สมัครงาน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	23	0.07
15 - 17 ปี	2,222	7.03
18 - 24 ปี	18,064	57.09
25 - 29 ปี	7,206	22.78
30 - 39 ปี	3,393	10.72
40 - 49 ปี	671	2.12
50 ปีขึ้นไป	59	0.19
รวม	31,638	100

ที่มา : ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากตาราง 3.3 จะเห็นว่า แรงงานในอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยส่วนมากเป็นคนหนุ่มสาวมีอายุระหว่าง 18 - 24 ปีมีจำนวน 18,064 คน คิดเป็นร้อยละ 57.09 ของผู้สมัครงานทั้งหมด ส่วนแรงงานที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี หรือแรงงานเด็กนั้นมีจำนวนน้อยที่สุดคือ มีผู้สมัครงาน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของผู้สมัครงานทั้งหมด ซึ่งแรงงานเด็กจะพบในหมวดอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านบริการ และงานเกี่ยวกับการผลิตและขนส่ง

3.2.3 ระดับการศึกษา

ตาราง 3.4 จำนวนผู้สมัครงาน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ผู้สมัครงาน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	10,036	31.72
มัธยมศึกษา	12,843	40.60
อาชีวศึกษา/ปวศ.	6,223	19.67
ปริญญาตรี	2,455	7.76
ไม่จำกัดวุฒิ/อื่นๆ	81	0.25
รวม	31,638	100

ที่มา : ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า จากจำนวนผู้สมัครงานทั้งหมด 31,638 คน เป็นผู้สมัครงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุดจำนวน 12,843 คนหรือร้อยละ 40.60 นอกจากนี้ผู้สมัครงานยังมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันอีก ประกอบไปด้วย ร้อยละ 31.72 จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 19.67 จบระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ 7.76 จบปริญญาตรี และมีผู้สมัครงานโดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษาร้อยละ 0.25 หมวดอาชีพผู้ปฏิบัติงานการผลิตและขนส่งมีผู้สมัครงานจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ส่วนผู้ที่จบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปจะสมัครงานในหมวดอาชีพเสมียนพนักงานเป็นส่วนมาก

3.2.4 ทักษะและระดับฝีมือของแรงงาน

ในการจัดระดับฝีมือของแรงงานนั้น สามารถจำแนกระดับฝีมือของแรงงานได้โดยใช้ระดับการศึกษาเป็นตัวชี้วัดทักษะและระดับฝีมือ ซึ่งในการใช้วุฒิการศึกษาเป็นตัววัดนั้น จะสามารถจำแนกระดับฝีมือของแรงงานได้เป็น 3 ระดับดังนี้¹

1. แรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled) หมายถึง แรงงานที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจนถึงไม่มีการศึกษา หรือ แรงงานที่ไม่จำกัดการศึกษา และไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ เพียงได้รับคำสั่งก็สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ โดยไม่ต้องอาศัยทักษะฝีมือมากนัก

¹ ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เน้นการใช้กำลังกายในการทำงาน การทำงานจะอยู่ในลักษณะ กรรมกรทั่วไป คนงานในโรงงาน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เป็นต้น

2. แรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-skilled) หมายถึง แรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รวมถึงผู้ที่ผ่านการพัฒนาฝีมือแรงงานจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน หรือสถาบันพัฒนาแรงงานแล้ว หรืออีกนัยหนึ่ง คือ แรงงานที่สามารถทำงานตามแบบที่กำหนด โดยได้ผ่านการฝึกอบรมระยะสั้น ๆ เช่น ฝึกอบรมหลักสูตรๆ ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือมีประสบการณ์ในการทำงาน 1-3 ปี เช่น ช่างเทคนิคต่าง ๆ เป็นต้น
3. แรงงานฝีมือ (Skill) หมายถึง แรงงานที่จบการศึกษาในระดับ ปวช.ขึ้นไป หรือมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ตำแหน่งที่รองรับ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้างานต่าง ๆ

จากความหมายระดับฝีมือของแรงงานดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาข้อมูลของกรมจัดหางาน จากตาราง 3.3 พบว่าผู้สมัครงานหรืออุปทานแรงงานในรอบปี 2540 แรงงานกึ่งฝีมือมีอัตราส่วนของผู้สมัครงานทั้งหมดสูงสุด คือ ร้อยละ 40.60 รองลงมาคือ แรงงานไร้ฝีมือ ร้อยละ 31.72 และแรงงานฝีมือมีอัตราส่วนน้อยที่สุด คือร้อยละ 27.68

3.2.4 หมวดอาชีพ

ตาราง 3.5 แสดงกำลังแรงงานที่มีงานทำ จำแนกตามอาชีพ

หมวดอาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0-1 ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ	1,119	3.54
2 ผู้ปฏิบัติงานบริหารและงานบริการ	624	1.97
3 เสมียนพนักงาน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	3,797	12.00
4 ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า	3,138	9.92
5 ผู้ปฏิบัติงานอาชีพด้านบริการ	3,704	11.71
6 ผู้ปฏิบัติงานกิจกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมงและพราน	450	1.42
7,8,9 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิต และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ใช้อุปกรณ์ในการขนส่งและคนงานหรือกรรมกร	18,201	57.53
X ผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีอาจจัดประเภทอาชีพได้	605	1.91
รวม	31,638	100

ที่มา ศูนย์ข้าราชการตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อพิจารณาผู้สมัครงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากตารางข้างต้นแล้ว จะเห็นว่าหมวดอาชีพผู้ปฏิบัติงานผลิตและขนส่งมีผู้สมัครงานมากที่สุดเมื่อเทียบกับหมวดอาชีพอื่น โดยมีจำนวน 18,201 หรือร้อยละ 57.53 ในขณะที่หมวดอาชีพกสิกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์มีผู้สมัครงานน้อยที่สุดจำนวน 450 คน คิดเป็นร้อยละ 1.42 ของผู้สมัครงานทั้งหมด

3.3 ลักษณะความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรม

จากข้อมูลของสำนักงานจัดหางานจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงปี 2540 (ตาราง 3.6-3.7) ปรากฏว่า มีสถานประกอบการแจ้งตำแหน่งงานว่างผ่านสำนักงานจัดหางานรวมทั้งสิ้น 130,029 อัตรา ซึ่งเพิ่มขึ้นจากช่วงปี 2539 (ตำแหน่งงานว่าง 90,737 อัตรา) จำนวน 39,292 อัตรา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.30 โดยเป็นตำแหน่งงานว่างระบุเพศชายร้อยละ 19.80 เป็นเพศหญิงร้อยละ 56.71 และไม่ระบุเพศร้อยละ 23.49 ซึ่งจะเห็นว่า สถานประกอบการอุตสาหกรรมมีความต้องการแรงงานหญิงเป็นสัดส่วนที่มากกว่าแรงงานชาย

ส่วนวัยแรงงานที่ผู้ประกอบการมีความต้องการมากที่สุดนั้น เป็นแรงงานหนุ่มสาวที่มีช่วงอายุระหว่าง 18-24 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 55.71 ของตำแหน่งงานว่างทั้งหมด

จังหวัดที่มีความต้องการแรงงานหรือมีตำแหน่งงานว่างมากที่สุด คือ จังหวัดหนองคาย มีตำแหน่งงานว่างเพิ่มขึ้น 47,172 อัตรา หรือเพิ่มขึ้น 622.72 เทียบจากปี 2539 ตำแหน่งงานว่าง 6,527 อัตรา ส่วนจังหวัดที่มีความต้องการแรงงานลดลงมากที่สุด คือ จังหวัดหนองบัวลำภู มีความต้องการแรงงานลดลง 3,459 อัตรา หรือร้อยละ 87.81

ความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นนี้มาจากความต้องการแรงงานในหมวดอาชีพผู้ปฏิบัติงานผลิตและขนส่ง ซึ่งมีความต้องการแรงงานมากที่สุด จำนวน 102,732 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 79.00 ของความต้องการแรงงานรวมของภาคฯ หากพิจารณาตามหมวดอุตสาหกรรมแล้วจะพบว่า อุตสาหกรรมการผลิตมีความต้องการแรงงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.42 ของความต้องการแรงงานรวม ส่วนอุตสาหกรรมกาไฟฟ้ามีความต้องการแรงงานน้อยที่สุด มีเพียงจำนวน 129 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของความต้องการแรงงานรวม

3.4 การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม

เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะของแรงงาน (อุปทานของแรงงาน) และลักษณะความต้องการแรงงานของภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะสามารถพิจารณาถึงการจ้างงานหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการวิเคราะห์ถึงอุปทานและอุปสงค์ของแรงงาน เพื่อหาดุลยภาพที่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรม

ตาราง 3.8 จำนวนตำแหน่งงาน ผู้สมัครงาน และการบรรจุงาน

ปี	ตำแหน่งงาน(อัตรา)	ผู้สมัครงาน(คน)	การบรรจุงาน(อัตรา)
2539	90,737	28,079	18,915
2540	130,029	31,638	23,083

ที่มา : ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากตารางพบว่า ตำแหน่งงานว่างในภาคอุตสาหกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 130,029 อัตรา ได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการแรงงานหรืออุปสงค์ของแรงงาน และจำนวนผู้สมัครงานหรืออุปทานของแรงงานนั้นเมื่อรวมทั้งสิ้น 31,638 คน ได้รับการบรรจุงานจำนวน 23,083 อัตรา ในปี 2540 เทียบกับปี 2539 ตำแหน่งงาน ผู้สมัครงาน และการบรรจุงานมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.30 ร้อยละ 16.67 และร้อยละ 22.03 ตามลำดับ

จะเห็นว่าจำนวนความต้องการแรงงาน หรือตำแหน่งงานว่างนั้นมีเป็นจำนวนมากกว่าจำนวนผู้สมัครงานถึง 98,391 คน แต่แรงงานได้รับการบรรจุงานเพียง 23,083 คนเท่านั้น จะเห็นว่าได้เกิดอุปสงค์ส่วนเกินและอุปทานส่วนเกินขึ้นพร้อมกันในตลาดแรงงานอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นย่อมแสดงว่าตลาดแรงงานไม่เกิดดุลยภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาของตลาดแรงงานในปัจจุบันนี้

หากพิจารณาการจ้างงานที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะพบว่าหมวดอาชีพผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิตและขนส่ง มีผู้ได้รับการบรรจุงานมากที่สุดร้อยละ 62.58 ของผู้ได้รับการบรรจุงานทั้งหมด และถ้าพิจารณาผลการบรรจุงานตามหมวดอุตสาหกรรม จะพบว่า หมวดอุตสาหกรรมการผลิตมีการบรรจุงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.82 สัดส่วนของการบรรจุงานตามหมวดอาชีพและอุตสาหกรรมดังกล่าวมานั้น จะเห็นว่าหมวดในงานด้านการผลิตจะมีการบรรจุงานมากที่สุด อันมีสาเหตุมาจากแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแรงงานในระดับไร้ฝีมือและระดับกึ่งฝีมือเป็นส่วนมาก ซึ่งเหมาะกับการผลิตที่ใช้แรงงานระดับนี้เป็นส่วนมาก และมีค่าจ้างแรงงานที่ถูก จึงทำให้มีการจ้างงานเป็นจำนวนที่มากขึ้น อีกประการหนึ่งอันเนื่องมาจากอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกนั้น ได้รับ

ผลจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว ทำให้อุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออกจำหน่ายได้มากขึ้น ทำให้มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นและยังส่งผลถึงอุตสาหกรรมสนับสนุนตามไปด้วย

โดยภาพรวมของอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี 2540 จะมีอัตราเพิ่มขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสวนกระแสเศรษฐกิจในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นแต่ตลาดแรงงานก็ยังไม่เกิดการจ้างงานเต็มที่ หรือยังไม่เข้าสู่จุดดุลยภาพ อันเนื่องจากปัญหาของอุปสงค์และอุปทานของแรงงาน จึงถือว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะได้ก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มที่ นอกจากนี้ปัญหาการจ้างงาน มาตรการและแนวทางแก้ไขนั้นจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

สรุปภาวะการจ้างงานในอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาวะการจ้างงานของอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาจากลักษณะของแรงงานและลักษณะของความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรม หรือพิจารณาในด้านอุปทานและอุปสงค์ของแรงงานนั้น พบว่า แรงงานโดยส่วนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นแรงงานในวัยหนุ่มสาว อายุ 18-24 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา หรือมีการศึกษาเพียงภาคบังคับเป็นส่วนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แรงงานส่วนใหญ่ยังเป็นแรงงานในระดับไร้ฝีมือและระดับกึ่งฝีมือเป็นส่วนมาก อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราที่ต่ำกว่าภาคอื่นๆในประเทศ

การจ้างงานจะเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมการผลิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าหมวดอุตสาหกรรมการผลิตจะมีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับหมวดอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งในหมวดอุตสาหกรรมการผลิตนี้จะเป็นการจ้างแรงงานในระดับไร้ฝีมือจนถึงแรงงานกึ่งฝีมือเป็นส่วนมากซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางด้านลักษณะของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

สถานการณ์ด้านแรงงานของอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงรอบปี 2540 เมื่อพิจารณาจากตาราง (39) จะพบว่า ในช่วงครึ่งแรกของปี 2540 นั้น แม้ว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยจะประสบกับปัญหาความถดถอยทางเศรษฐกิจ แต่ความต้องการแรงงานยังเพิ่มขึ้นในช่วงไตรมาส 3 มีสถานประกอบการแจ้งความต้องการผ่านสำนักงานจัดหางานจังหวัดจำนวน 42,798 อัตรา ซึ่งเพิ่มขึ้นจากช่วงไตรมาส 2 จำนวน 9,792 อัตรา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.67 โดยมีหมวดอาชีพผู้ปฏิบัติงานผลิตและขนส่งมีความต้องการแรงงานมากที่สุดในไตรมาส 3 จำนวน 37,601 อัตรา เทียบกับไตรมาส 2 ซึ่งมีจำนวน 9,958 อัตรา รองลงมาคือหมวดอาชีพการค้า หมวดอาชีพงานบริการและการจัดการ มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นจากไตรมาส 2 จำนวน 288 และ 228 ตามลำดับ หลังจากไตรมาส 3 เข้าสู่ไตรมาส 4 พบว่าความ

ต้องการแรงงานลดลงเป็นจำนวนมาก จำนวน 24,206 อัตรา (ไตรมาส 3 จำนวน 42,798 อัตรา ไตรมาส 4 จำนวน 18,592 อัตรา) หรือลดลงร้อยละ 56.56 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเกิดจากในช่วงครึ่งหลังของปี 2540 นั้น มีการลงทุนสาขาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดต่ำลงในด้านจำนวนโรงงาน มูลค่าเงินลงทุนและการจ้างงาน จากรายงานการศึกษาของศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ได้ชี้ให้เห็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ทิศทางการลงทุนอุตสาหกรรมของภาคจะเปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ การลดลงของโครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน การชะลอตัวของสินเชื่ออุตสาหกรรม การเลิกจ้างงานของโรงงานระดับราคาที่สูงขึ้น ค่าเงินบาทขาดเสถียรภาพ อำนาจซื้อต่ำ สภาพคล่องทางการเงินของระบบลดลง รวมทั้งการส่งออกที่ชะลอตัว เป็นต้น

โดยสรุปจะเห็นว่าในรอบปี 2540 นี้ ภาวะการจ้างงานของอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นี้ จะมีการจ้างงานในระดับที่เพิ่มขึ้น แม้ว่าจะประสบกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศแต่การเพิ่มขึ้นของการจ้างงานของอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมิได้แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจโดยรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราความเจริญเพิ่มขึ้นด้วย อันเนื่องมาจากการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดขึ้นกับเฉพาะบางอุตสาหกรรมเท่านั้น ในภาวะการณ์ที่ค่าเงินบาทลอยตัวนี้จะเกิดผลทั้งในด้านบวกกับด้านลบต่ออุตสาหกรรมนั่นคือ จะเกิดผลทางด้านบวกหรือผลดีกับอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออก และยังจะได้รับผลดียิ่งขึ้นถ้าอุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออกนั้นใช้วัตถุดิบภายในประเทศ เพราะอุตสาหกรรมประเภทนี้จะสามารถขายสินค้าได้มากเนื่องจากสินค้าจะมีราคาถูกในสายตาของชาวต่างประเทศ จึงทำให้การลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทนี้เพิ่มสูงขึ้น ส่วนอุตสาหกรรมที่ได้รับผลด้านลบนั้นได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตเพื่อขายในประเทศซึ่งสิ่งๆที่อุตสาหกรรมประเภทนี้ประสบก็คือ การขาดสภาพคล่องทางการเงิน ขาดเงินทุนหมุนเวียน รวมไปถึงการที่ประชาชนในประเทศมีอำนาจซื้อต่ำ เมื่อประสบกับปัญหาเช่นนี้จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวต้องลดขนาดกิจการ หรือในบางอุตสาหกรรมนั้นปิดกิจการไปเลย ซึ่งปัญหาเช่นนี้ทำให้เกิดการเลิกจ้างแรงงาน และส่งผลทำให้มีความต้องการแรงงานลดลง ซึ่งพิจารณาได้จากความต้องการแรงงานในไตรมาส 4 ซึ่งมีจำนวนลดลงจากไตรมาส 3 เป็นอย่างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเพิ่มขึ้น จนทำให้ภาวะการจ้างงานในช่วงปลายปี 2540 ลดลงอย่างมากและแนวโน้มการเลิกจ้างงานก็ยังมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าภาวะการจ้างงานภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องลดลงไปด้วยซึ่งปัญหาในเรื่องแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นด้วย

ตาราง 3.6

ค่าแห่งงบว่าง และการบรรจุงาน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและอุตสาหกรรม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยอดสะสมเดือนมกราคม - ธันวาคม 2540

อุตสาหกรรม	รวม		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา/ภาค		ปริญญาตรี		ไม่จำกัดวุฒิอื่นๆ	
	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ
0	582	573	293	170	232	349	3	35	1	19	53	0
1	1160	316	113	147	174	58	626	99	17	12	230	0
2	354	69	265	46	33	8	51	7	1	8	4	0
3	96770	11730	22426	3567	55545	6016	6639	1588	878	539	11282	21
4	129	159	53	24	33	88	8	28	4	9	31	10
5	3070	1450	1150	1126	101	185	329	132	14	7	1476	0
6	18213	5532	4148	1376	8809	2274	2933	1453	572	409	1751	20
7	1578	758	497	338	232	254	170	140	34	26	645	0
8	2698	1178	681	381	464	399	728	292	132	104	693	2
9	5475	1318	3305	708	587	380	414	190	59	32	1010	8
รวม	130029	23083	32931	7883	66310	10010	11901	3964	1712	1165	17175	61

ที่มา : ศูนย์ข่าวสารคดีแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตาราง 3.7
ตำแหน่งงานว่าง และการบรรจุงาน จำแนกตามอายุและอุตสาหกรรม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยอดสะสมเดือนมกราคม - ธันวาคม 2540

อุตสาหกรรม	รวม		ต่ำกว่า 15 ปี		16 - 17 ปี		18 - 24 ปี		25 - 29 ปี		30 - 39 ปี		40 - 49 ปี		50 ปีขึ้นไป		ไม่ระบุ	
	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ	ตำแหน่ง	บรรจุ
0	582	573	0	0	100	0	198	394	20	85	76	94	20	0	0	0	0	168
1	1160	316	0	0	5	4	920	164	56	99	64	33	0	15	13	1	1	101
2	35	69	0	0	50	2	190	18	96	14	15	21	0	13	0	1	1	293
3	96770	11730	0	5	16541	868	56775	7491	846896	2637	1628	670	140	51	1709	8	8	11218
4	129	159	0	0	1	1	78	116	31	28	13	11	0	3	4	0	0	16
5	3070	1450	0	0	57	63	1376	476	608	336	283	401	0	164	57	10	10	858
6	18213	5532	0	2	558	338	9533	3454	2672	1217	363	472	8	47	858	2	2	4051
7	1578	758	0	0	63	52	423	353	159	215	137	122	20	12	497	4	4	439
8	2698	1178	0	1	196	125	873	575	535	383	42	84	0	9	90	1	1	816
9	5475	1318	0	2	147	92	2078	527	612	344	355	263	61	86	1186	4	4	1010
รวม	130029	23083	0	10	17718	1545	72444	13568	13257	5358	2977	2171	249	400	4414	31	31	18970

ที่มา: ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตาราง 3.9
ผู้สมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง และการบรรจุงาน จำแนกตามหมวดอาชีพ รายไตรมาส ปี 2540

หมวดอาชีพ	ไตรมาส 1			ไตรมาส 2			ไตรมาส 3			ไตรมาส 4		
	ผู้สมัคร	ตำแหน่ง	บรรจุ	ผู้สมัคร	ตำแหน่ง	บรรจุ	ผู้สมัคร	ตำแหน่ง	บรรจุ	ผู้สมัคร	ตำแหน่ง	บรรจุ
0/1	234	548	177	317	806	164	197	806	113	371	246	120
2	154	176	68	247	101	86	169	329	60	54	64	24
3	840	3319	699	1202	1089	789	987	1004	752	768	820	376
4	757	4185	690	724	1366	584	933	1654	644	724	1532	438
5	1029	4242	785	853	1935	726	861	1325	511	964	1333	535
6	82	110	28	65	16	58	89	79	107	214	162	93
7,8,9	5575	23053	4741	3952	27643	3214	3751	37601	3287	4920	14435	3250
X	225	0	9	95	50	0	83	0	0	202	0	0
รวม	8869	35633	7197	7455	33006	5621	7070	42798	5474	8217	18592	4791

ที่มา : ศูนย์สำรวจตลาดแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ